

Vastaus kirjalliseen kysymykseen alumiinin kierrättämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Kyllösen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 474/2022 vp:

Miten huolehditaan, että alumiinin ja muiden luonnonvarojen kierrätysaste nostetaan niin lähelle sataa prosenttia kuin mahdollista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymys on tärkeä ja ajankohtainen, sillä luonnonvarojen ylikulutus on yksi ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen juurisyy. Luonnonvarojen käytön ennustetaan globaalisti yli kaksinkertaistuvan ja tämä tarkoittaisi materiaalien hallintaan liittyvien hiilidioksidipäästöjen massiivista kasvua ja toisaalta esimerkiksi vihreään siirtymään tarvittavien raaka-aineiden niukkeneamista. Vihreä siirtymä ja luopuminen fossiilisista polttoaineista lisää metallien ja mineraalien käyttöä, joten tarvittavat metallit ja mineraalit on saatava yhä paremmin kiertoon.

Suomessa kulutamme kansainvälisesti verraten selvästi keskimääräistä enemmän luonnonvaroja. Metallimalmien osuus kotimaan kulutuksesta on hieman alle 20 prosenttia. Luonnonvarojen uusiokäyttöä tai kierrättämistä voidaan seurata joko kierrätysasteella tai kiertotalousasteella. Kierrätysaste kertoo, kuinka suuri osuus syntyvästä jätteestä ohjataan kiertoon hyödynnettäväksi materiaalina energiana hyödyntämisen sijaan. Kiertotalousaste mittaa kierrätetyn materiaalin suhdetta kaikkeen käytettyyn materiaaliin.

Kierrätysaste on useissa metalleissa suhteellisen korkea, sillä metalleja ja metalliseoksia, kuten kuparia, terästä ja alumiinia, on helppo kierrättää osaksi prosessia tai uusiksi tuotteiksi ja jätemateriaaleilla on kaupallista arvoa. Esimerkiksi Teknologiateollisuuden kokoaman tilaston mukaan yhteensä noin 75 prosenttia alumiiniromusta kierrätetään (2020). Metalleja voitaisiin kierrättää enemmänkin ja hyödyntää uudelleenkäytössä, mutta rajoituksia asettavat logistiset ja teknologiset tekijät. Lisäksi materiaalivirrat saattavat sisältää riskinhallintaa vaativia haitallisia aineita, mikä vaikeuttaa kierrättämistä ja uudelleenkäyttöä.

Metallien kiertotalousaste Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan matala verrattuna moniin Euroopan maihin. Suomessa metallien kiertotalousaste oli 2,4 prosenttia vuonna 2018. Muualla Euroopassa keskimäärin yli viidennes metalleista saadaan kierrätetyistä tuotteista ja materiaaleista.

Suomessa pyritään edistämään kierrätystä ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä lainsäädännöllä sekä kansallisella Kiertotalousohjelmalla.

Kierrätys on jättepolitiikan keskeinen tavoite heti jätteen synnyn ehkäisyn ja uudelleenkäytön jälkeen. Suomen lainsäädännössä onkin viimeisen kahden vuoden aikana tehty useita muutoksia kierrätyksen edistämiseksi. Kunnianhimoiset kierrätystavoitteet on asetettu sekä niin sanotuille tuottajavastuun alaisille jätteille (pakkausjätteet, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, autonromut, renkaat, paperi, paristot ja akut) että yhdyskuntajätteille. Jätelainsäädäntöön tehdyt muutokset tiu- kensivat lisäksi entisestään kierrätykseen tähtääviä erilliskeräysmääräyksiä. Määräykset koskevat sekä kotitalouksissa että yrityksissä syntyvää pakkaus- ja yhdyskuntajätettä (biojäte, lasi-, metalli-, muovi- sekä paperi- ja kartonkipakkaukset) sekä rakentamisen jätteitä. Lisäksi juomapakkausten valmistevero ohjaa juomapakkauksia liittymään pantilliseen keräysjärjestelmään, jonka kautta pakkaukset palautuvat kierrätykseen erittäin tehokkaasti, esimerkiksi alumiinitölkkien palautus- aste oli viime vuonna 97 %. Muutosten tavoitteena on lisätä jättemateriaalien tehokasta käyttöä ja kierrätysastetta.

Kansallisessa strategisessa Kiertotalousohjelmassa luonnonvarojen kiertotalouteen on ehdotettu tavoitteita ja toimia, joilla pyritään sekä vähentämään luonnonvarojen käyttöä, että parantamaan resurssituottavuutta ja kiertotalousastetta. Ohjelman pohjalta hallitus asetti keväällä 2021 luonnonvarojen käytölle tavoitteita. Tavoitteena on, että vuonna 2035 primääriraaka-aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa. Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä ja materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Tavoitteiden toteuttamiseksi on aloitettu skenaariotyö, jossa tutkimuslaitokset yhteistyössä toimialojen, yritysten, kuntien ja alueiden kanssa etsivät vaikuttavampia keinoja kiertotalouden edistämiseksi ja luonnonvarojen käytön vähentämiseksi. Prosessissa mukaan lähtevät toimialat ja alueet tuovat oman näkökulmansa tulevaisuuden teknologioista, toimintamalleista ja investoinneista sekä hahmottelevat yhteistyössä vaikuttavimpia toimenpiteitä kehitettäviksi ja toteutettaviksi.

Tavoitteena on, että skenaarioprosessin pohjalta mukana olevat organisaatiot tekevät omat rää- löidyt sitoumukset ns. Kiertotalouden green dealit, joissa ne asettavat tavoitteita sekä tunnistavat keskeisiä ja vaikuttavia toimenpiteitä toteutettaviksi. Kiertotalouden green deal-prosessiin on läh- tenyt mukaan 84 toimijaa. Mukana on lähes kaikki maakunnat, isoimmat kaupungit, keskeiset yritys- ja toimialajärjestöt, metsäteollisuuden suurimmat yritykset ja toimijoita rakentamissekto- rilta.

Helsingissä 11.10.2022

Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo

VN/25381/2022-YM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: